

SKLOP 6 / POGLAVJE 2 – **Ostanki**

Kaj so ostanki?

Ostanki so **materiali, snovi ali predmeti, ki ostanejo po končanem postopku proizvodnje, predelave ali potrošnje** in za katere ni predvidena nadaljnja uporaba v prvotni obliki. Ti materiali lahko vključujejo **odpadke iz gospodinjstev, industrijske odpadke, gradbene odpadke, kmetijske odpadke, nevarne odpadke in druge vrste materialov**, ki so že opravili svojo primarno funkcijo.

Ostanki se razvrščajo glede na njihovo **sestavo, izvor in lastnosti** ter se lahko ponovno uporabijo, reciklirajo, predelajo ali odložijo na ustrezen način, odvisno od njihove narave in potencialnega vpliva na okolje.

Gospodarjenje z ostanki je ključnega pomena za zmanjšanje negativnih vplivov na okolje, varovanje naravnih virov in izboljšanje trajnostnega razvoja.

Tip ostankov	Lastnosti
Gospodinjški odpadki	Organski in anorganski materiali, embalaža, ostanki hrane, papir
Industrijski odpadki	Proizvodni ostanki, kemikalije, kovine, plastika
Gradbeni odpadki	Beton, opeka, les, kovine, plastika
Kmetijski odpadki	Ostanki pridelkov, gnojila, pesticidi, organski materiali
Nevarni odpadki	Toksini, jedke snovi, vnetljive in reaktivne kemikalije
Elektronski odpadki	Elektronske naprave, baterije, kabli, plastika, kovine

Kakšna je razlika med ostanki in odpadki?

Kategorija	Ostanki	Odpadki
Definicija	Materiali, snovi ali predmeti, ki ostanejo po končanem postopku proizvodnje, predelave ali potrošnje in imajo pogosto še neko vrednost ali potencial za ponovno uporabo.	Materiali, snovi ali predmeti, ki so zavrženi, ker so iztrošeni, pokvarjeni ali se jih ne da več uporabiti v prvotni obliki.
Namen	Ponovna uporaba, reciklaža ali predelava.	Odstranitev, ker so postali nepotrebni, neuporabni ali škodljivi.
Obdelava	Pogosto predelani ali uporabljeni v drugih procesih, kar zmanjšuje potrebo po novih virih.	Pogosto jih je treba obdelati, reciklirati, sežgati ali odložiti na deponije, da se zmanjša njihov negativni vpliv na okolje.
Primeri	Ostanki hrane (za kompost), lesni ostanki iz gradnje (iverne plošče), tekstilni ostanki (nova oblačila).	Gospodinjski smeti, embalaža, stari elektronski aparati, nevarne kemikalije.

Ključna razlika je torej v tem, da so odpadki običajno brez vrednosti in namenjeni odstranitvi, medtem ko imajo ostanki še vedno neko vrednost in možnost ponovne uporabe ali reciklaže.

Odpadki in ostanki v gospodinjstvih

Nevarni odpadki v gospodinjstvu vključujejo različne materiale in snovi, ki lahko predstavljajo tveganje za zdravje ljudi ali okolje, če niso pravilno ravnani. Tukaj je seznam nekaterih pogostih nevarnih odpadkov v gospodinjstvu:

- **Baterije:** Alkalne baterije, Litij-ionske baterije (iz prenosnih računalnikov, telefonov), Svinčevo-kislinske baterije (avtomobilске baterije)
- **Elektronski odpadki:** Stari mobilni telefoni, Prenosni računalniki in tablice, Televizorji in monitorji, Tiskalniki in drugo računalniško opremo
- **Kemikalije in čistila:** Sredstva za odmaševanje odtokov, Belila, Sredstva za čiščenje pečic, Razkužila, Različne vrste detergentov in čistilnih sredstev
- **Barve in premazi:** Olja in lateksne barve, Topila in razredčila za barve, Lak za les in kovino,
- **Pesticidi in herbicidi:** Sredstva za zatiranje škodljivcev, Herbicidi za zatiranje plevela
- **Goriva in olja:** Bencin in dizelsko gorivo, Motorna olja in maziva, Kurilno olje
- **Aerosolne pločevinke:** Spreji za lase, Deodoranti, Barvni spreji, Čistila v spreju
- **Zdravila in farmacevtski izdelki:** Pretečena ali neuporabljena zdravila, Injekcijske igle in drugi medicinski pripomočki
- **Žarnice in fluorescenčne cevi:** Kompaktne fluorescenčne žarnice (CFL), Neonske cevi
- **Fotografske kemikalije:** Različne vrste razvijalcev in ustavljalcev,
- **Lepila in smole:** Močna lepila, Epoksidne smole

SWOT analiza

SWOT analiza je strateško orodje, ki se uporablja za ocenjevanje različnih vidikov organizacije, projekta ali situacije. Ime SWOT izhaja iz angleških besed **Strengths (moč), Weaknesses (slabosti), Opportunities (priložnosti) in Threats (grožnje).**

SWOT analiza pomaga organizacijam in posameznikom:

- Razumeti svoje notranje prednosti in slabosti.
- Identificirati zunanje priložnosti in grožnje.
- Razviti strategije za izkoriščanje prednosti in priložnosti ter obvladovanje slabosti in groženj.
- Sprejeti bolj informirane odločitve, ki temeljijo na celovitem pregledu situacije.

SWOT ANALYSIS

Primer: SWOT analiza plastike

Kategorija	Opis
Prednosti	- Vzdržljivost: Plastika je zelo trpežna in odporna na poškodbe.
 - Lahkost: Plastika je lahka, kar zmanjšuje stroške prevoza in olajša rokovanje.
 - Fleksibilnost in oblikovnost: Plastiko je mogoče enostavno oblikovati v različne oblike in velikosti.
 - Nizki stroški: Proizvodnja plastike je razmeroma poceni.
 - Vodoodpornost: Plastika je odporna na vlago, kar je koristno za številne aplikacije.
Slabosti	- Onesnaženje okolja: Plastika prispeva k onesnaženju okolja, še posebej zaradi mikroplastike.
 - Dolgotrajna razgradnja: Plastika se zelo počasi razgrajuje, kar vodi do kopičenja odpadkov.
 - Nevarne kemikalije: Nekatere vrste plastike lahko izločajo škodljive kemikalije.
 - Odvisnost od nafte: Proizvodnja plastike je odvisna od nafte, kar povečuje okoljski odtis.
Priložnosti	- Reciklaža in ponovna uporaba: Izboljšanje tehnologij za reciklažo in ponovna uporaba plastike lahko zmanjšata njen vpliv na okolje.
 - Bioplastika: Razvoj bioplastike iz obnovljivih virov lahko zmanjša odvisnost od nafte.
 - Inovacije v materialih: Raziskave in razvoj novih materialov, ki združujejo prednosti plastike brez negativnih učinkov, lahko izboljšajo trajnostnost.
Grožnje	- Regulacije in omejitve: Povečanje regulacij in omejitev za uporabo plastike lahko vpliva na industrijo.
 - Javna percepcija: Naraščajoča zaskrbljenost javnosti glede onesnaženja s plastiko lahko vpliva na povpraševanje.
 - Konkurenčni materiali: Razvoj alternativnih materialov, kot so steklo, kovine in biološki materiali, lahko zmanjšajo potrebo po plastiki.

Ekološki otok

Ekološki otok je posebej urejeno območje, kjer so postavljeni različni kontejnerji za ločeno zbiranje odpadkov.

Funkcije ekološkega otoka:

- Omogoča ločeno zbiranje odpadkov (**papir, plastika, steklo, kovine, biološki odpadki**).
- Spodbuja reciklažo in ponovno uporabo materialov.
- Zmanjšuje količino odpadkov, ki končajo na odlagališčih.

Prednosti:

- Enostaven dostop za prebivalce.
- Povečuje ozaveščenost o pravilnem ravnanju z odpadki.
- Prispeva k čistejšemu in bolj trajnostnemu okolju.

Zbirni center

Zbirni center je večje, centralizirano mesto za zbiranje in obdelavo različnih vrst odpadkov.

Funkcije zbirnega centra:

- Sprejemanje in začasno shranjevanje odpadkov.
- Ločevanje in obdelava odpadkov za nadaljnjo reciklažo.
- Odstranjevanje nevarnih odpadkov na varen način.

Prednosti:

- Omogoča obdelavo večjih količin odpadkov.
- Zmanjšuje potrebo po odlagališčih.
- Zagotavlja varno obdelavo nevarnih in posebnih odpadkov.
- Prispeva k bolj učinkovitemu ravnanju z odpadki na lokalni in regionalni ravni.

Zbirni center Marjetica (Koper)

Problematika divjih odlagališč

Divja odlagališča so nezakonita odlagališča odpadkov, ki niso urejena in nadzorovana. Ta odlagališča povzročajo številne težave za okolje, zdravje ljudi in družbo. Tukaj so glavne problematike povezane z divjimi odlagališči:

Okoljsko onesnaženje:

- Odpadki na divjih odlagališčih lahko vsebujejo nevarne snovi, ki kontaminirajo tla, vode in zrak.
- Razgradnja odpadkov sprošča škodljive pline, kot so metan in ogljikov dioksid, ki prispevajo k podnebnim spremembam.

Zdravstvena tveganja:

- Nepravilno odloženi odpadki lahko privabljajo škodljivce, kot so glodavci in insekti, ki so prenašalci bolezni.
- Nevarni odpadki, kot so kemikalije in elektronski odpadki, lahko povzročijo zastrupitev in zdravstvene težave pri ljudeh in živalih.

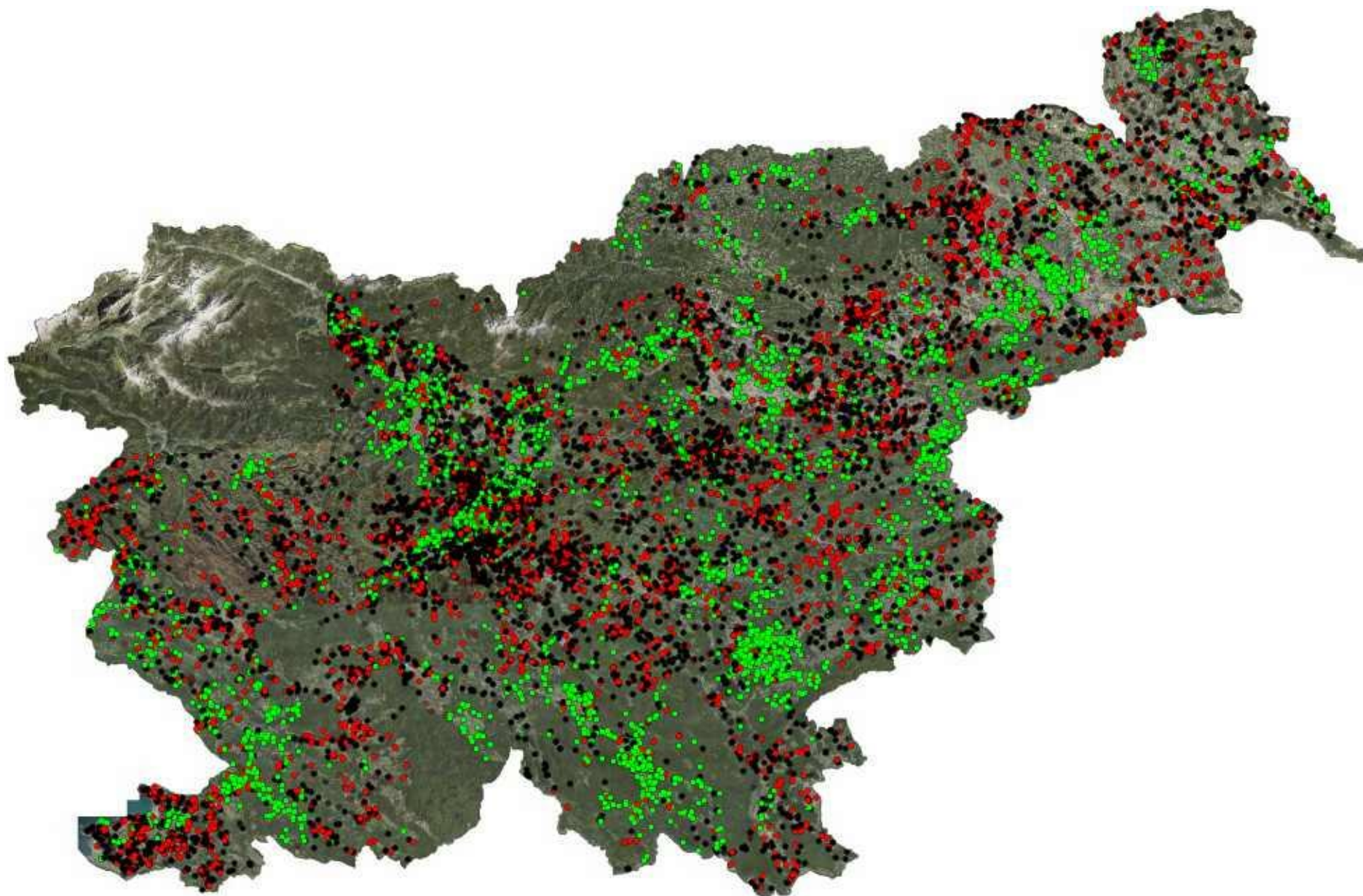
Vizualna onesnaženost in zmanjšana kakovost življenja:

- Divja odlagališča kazijo naravno krajino in zmanjšujejo estetsko vrednost okolja.
- Prisotnost nezakonitih odlagališč zmanjšuje kakovost življenja v prizadetih območjih in lahko vpliva na turizem.

Ekonomski stroški:

- Čiščenje divjih odlagališč predstavlja velik finančni strošek za lokalne oblasti.
- Onesnaženje tal in vode lahko negativno vpliva na kmetijstvo in gospodarstvo.

Predlagane rešitve

Predlagane Rešitve	Opis
Izobraževanje in ozaveščanje	Izvajanje izobraževalnih kampanj za povečanje ozaveščenosti javnosti o škodljivih vplivih divjih odlagališč in pomenu pravilnega ravnanja z odpadki. Spodbujanje skupnosti k sodelovanju v čistilnih akcijah in prostovoljnih programih.
Okrepitev zakonodaje in nadzora	Učinkovito izvajanje obstoječe zakonodaje in uvedba strožjih kazni za nezakonito odlaganje odpadkov. Povečanje nadzora in redno pregledovanje območij, ki so nagnjena k nastanku divjih odlagališč.
Izboljšanje infrastrukture za ravnanje z odpadki	Zagotovitev zadostnega števila legalnih odlagališč in zbirnih centrov za odpadke, ki so lahko dostopni prebivalcem. Postavitev ekoloških otokov v urbanih in ruralnih območjih za ločeno zbiranje odpadkov.
Spodbujanje reciklaže in ponovne uporabe	Spodbujanje reciklaže in ponovne uporabe materialov s pomočjo finančnih spodbud in subvencij. Razvoj in podpora podjetij, ki se ukvarjajo z reciklažo in predelavo odpadkov.
Skupnostne pobude in sodelovanje	Vključevanje lokalnih skupnosti v razvoj in izvajanje strategij za ravnanje z odpadki. Spodbujanje sodelovanja med občinami, nevladnimi organizacijami in zasebnim sektorjem pri iskanju trajnostnih rešitev za ravnanje z odpadki.

ČIŠČENJE DIVJIH ODLAGALIŠČ

Digitalna
karta divjih
odlagališč

PARTNERJI
Sinergise,
ZGS, fakultete,
občine, zveze

500
prostovoljcev
popis na letal-
skih posnetkih
+na terenu

Očiščenih
20.000 ton iz
divjih
odlagališč

Partnerji
Občine, zveze,
društva, vojska,
komunalna
podjetja

50.000
prostovoljcev

ČIŠČENJE SPREHAJALNIH POTI

Očiščene
ulice in
sprehajalne
poti

Partnerji
Osnovne in
srednje šole,
vrtci, PZS,
upokojenci

150.000
prostovoljcev